

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 เรื่องดังนี้

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้

1. ทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษาและทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้ของ เด็กวัยอนุบาล
2. แนวคิดและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

พัฒนาการทางภาษาด้านการจับใจความและการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

1. ความหมายและวิธีสอนจับใจความ
2. การจับใจความกับการใช้ เทคนิคการ เล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ
3. การจับใจความและการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายกับการใช้เทคนิค เล่าเรื่องซ้ำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทฤษฎีและแนวคิด เกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้

1. ทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษาและทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้
เรียนอ่านเขียนของเด็กรวยอนุบาล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
มี 3 กลุ่มทฤษฎีหลักดังนี้ (บุษบง ต้นตวงศ์, 2536)

1.1 ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา เมื่อพิจารณาถึงธรรมชาติ
ของภาษาจะเห็นได้ว่า ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบคือ ระบบความหมาย ระบบ
ไวยากรณ์ และระบบเสียง ความหมายเป็นหัวใจของภาษาส่วนไวยากรณ์และ
เสียง เป็นเพียงส่วนประกอบ การสอนฟัง พูด อ่าน และ เขียนควรให้ความสำคัญ
กับส่วนที่จำเป็นต่อการสื่อความหมาย

ฮอลิเดย์ (Halliday, 1975) กล่าวถึงการใช้ภาษา
ของเด็กว่า มีความมุ่งหมายต่างๆ ดังนี้

- 1) เด็กใช้ภาษา เป็น เครื่องมือในการแสดงความต้องการ
- 2) เด็กใช้ภาษาควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น
- 3) เด็กใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 4) เด็กใช้ภาษาแสดงความเป็นตัวของตัวเอง
- 5) เด็กใช้ภาษา เพื่อค้นหาข้อมูล
- 6) เด็กใช้ภาษาในการคิดสร้างสรรค์จินตนาการ
- 7) เด็กใช้ภาษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคำที่เด็ก
คิดและรับรู้

1.2 ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร
กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้
อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเด็กไม่สามารถสื่อความคิดออกมาโดยตรงได้
เด็กจึงต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายหลายแบบผสมผสานกันไป ด้วยเหตุนี้
การจัดการเรียนการสอนด้านภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงรวม
เอาศิลปะ ดนตรี และละครเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้เด็ก

ได้ถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างลึกซึ้ง เช่น ถ้าเด็กไม่สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ครบถ้วน ครูจะช่วยเด็กโดยให้เด็กเล่าเรื่องและแสดงท่าทางหรือวาดภาพประกอบในการสื่อความหมายแทนการพูด ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาประสบความสำเร็จที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วยตนเอง

ไวกอตสกี (Vygotsky, 1978) กล่าวว่า เพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก การพูด สนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่นก็ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็กเช่นกัน เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์

บรูเนอร์ (Bruner, 1983) กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่เด็กใช้ในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้รับรู้ ในขณะเดียวกันเด็กจะพยายามค้นหาความหมายตามความเข้าใจของตนว่าตรงกับความหมายที่ผู้อื่นยอมรับ แนวคิดนี้ได้พัฒนาเป็นเทคนิคการสอนแบบ tutoring แบบหนึ่งที่เรียกว่า Scaffolding (Applebee & Langer, 1983) ซึ่งเด็กเรียนรู้จากปรับความเข้าใจให้สอดคล้องกับของครูและครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับความเข้าใจของเด็ก ฉะนั้นแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงเน้นให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาโต้ตอบในกลุ่มช่วย เหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

กูดแมน (Goodman, 1986) ผู้นำคนสำคัญในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งถือ เป็นบุคคลหนึ่งที่บุกเบิกการสอนภาษาแบบธรรมชาติในอเมริกา คัดค้านแนวความคิดที่ว่า เด็กเรียนภาษาโดยการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ เขากล่าวว่าคนไม่ใช่คนแก้วที่เปราะ เสียอย่างไม่รู้ความหมาย ภาษาของมนุษย์เป็นตัวแทนของความคิดของผู้ใช้ภาษาไม่ใช่แทนสิ่งที่คนอื่นพูดไว้ เรารวบรวมสัญลักษณ์อันได้แก่ เสียงในภาษาพูดและตัวอักษรในภาษาเขียนมาเป็นคำเพื่อใช้แทนสิ่งต่าง ๆ แทนความรู้สึกและความคิด เราใช้ภาษาโดยมีความมุ่งหมายเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้เรายังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้

1.3 ทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาเขียนในระบบภาษา โดยปกติมนุษย์ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้ เป็นของมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูด เป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียนเป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด เทเลอร์และมอร์โรว์ (Taylor 1983, Morrow, 1989) กล่าวว่าเด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือได้เองแม้ว่าจะยังไม่เคยเข้าโรงเรียนหรือเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นทางการ เด็กเรียนอ่านเขียนได้โดยธรรมชาติ เช่นเดียวกับเด็กเริ่มเรียนพูด การพูดในตอนแรก ๆ เด็กจะพูดไม่ชัดไม่ถูกต้อง แต่เด็กก็จะสื่อความหมายได้ถ้าผู้ใหญ่พยายามรับฟังและพยายามเข้าใจก็จะช่วยให้เด็กกล้าพูดจนพูดได้ถูกต้องชัดเจนภายหลัง เมื่อเด็กเริ่มอ่านเขียน เด็กจะมีข้อผิดพลาดมากมาย ถ้าผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ เด็กก็จะอ่านเขียนต่อไปจนมีข้อผิดพลาดน้อยลงเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับในภาษาพูด

2. แนวคิดและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนให้เด็กจับใจความต้องพิจารณาจากแนวคิดและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

2.1 ภาษาที่ใช้สอนต้องมีความหมายสมบูรณ์ (Bolton and others, 1991) มีใจความครบถ้วนและเน้นความสัมพันธ์ของการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน การเรียนทักษะย่อยของภาษา เช่น การฝึกสะกดคำ การคัดลายมือ จะทำต่อเมื่อเด็กต้องการ และการเรียนทักษะนั้นสามารถช่วยให้เด็กสื่อความหมายได้สมบูรณ์ขึ้น (Holbrook, 1981)

2.2 เนื้อหาในการเรียนภาษาสำหรับเด็ก คือประสบการณ์จริง ที่เด็กจะได้ฝึกกระบวนการคิดในการใช้ภาษาอย่างมีจุดหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย (Bolton, Green, Pollock, Scarffe & Snowball, 1991; Daniel, 1988)

2.3 การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากการใช้ภาษาในการเรียน
ทุกวิชา

2.4 การสอนภาษาต้องให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง
(Shapiro & Doiron, 1987; Morrow, 1989) โดยครูมีบทบาทช่วยเหลือ
สนับสนุน
กิจกรรมนั้น

2.5 การสอนภาษาต้องอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมภาษาร่วม
กันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูควรมองข้อผิดพลาดของเด็กกว่าคือ ส่วนหนึ่งของ
กระบวนการเรียนรู้และสนับสนุนให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น
(Shapiro and Doiron, 1987; Day & Swetenburg, 1978)

ฮอลดาเวย์ (Holdaway อ้างถึงใน Morrow, 1989)
ได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้ดี คือ

- 1) ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้ที่ให้แรง
จูงใจกำลังใจและช่วยเหลือในการใช้ภาษา
- 2) ประสบการณ์ในการได้สังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของ
ผู้ใหญ่
- 3) ประสบการณ์ในการได้ฝึกปฏิบัติสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วคนเดียว
หรือกับผู้อื่น
- 4) ประสบการณ์ที่ได้แสดงความสามารถ และได้รับการ
ยอมรับจากผู้ใหญ่

ดักฟีและโรห์เลอร์ (Duffy & Roehler, 1993) กล่าว
ถึงแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการสอนภาษาโดยรวม
ไม่แยกการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนออกจากกัน

พัฒนาการทางภาษาด้านการจับใจความและการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายกับการใช้เทคนิคการเล่าเรื่องซ้ำ

1. ความหมายและวิธีสอนจับใจความ

สเตรง (Strang, 1969) ได้กล่าวว่า การจับใจความจากการฟัง เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ ผู้ที่เข้าใจเนื้อเรื่องจะสามารถย่อใจความหรือบอกโครงร่างของเรื่องฟังได้ นอกจากนี้ความเข้าใจยังเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ เช่น การเปรียบเทียบ การขัดแย้ง การลำดับเหตุการณ์ สามารถสร้างจินตนาการของตนเองว่าอยู่ในเหตุการณ์ของเรื่อง และตัดสินใจได้ว่าถ้าเป็นตนเองจะทำอย่างไรและเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

เวนไรท์ (Wainwright, 1972) ได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้ฟังที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ฟังจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1.1 สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกได้เมื่อต้องการ
- 1.2 ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
- 1.3 สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่ฟังได้
- 1.4 เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์เดิมได้

ในปัจจุบันการวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาในกระบวนการของความเข้าใจและค้นคว้าด้านการสอนเพื่อพิจารณาว่าอะไรมีส่วนช่วยและไม่มีส่วนช่วยพัฒนาความเข้าใจได้จริง ความเชื่อแนวใหม่นี้เน้น Schema Theory โดยอธิบายว่า "Schema" หมายถึงภูมิหลังด้านสารสนเทศหรือความรู้เดิม ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การรู้หรือไม่รู้เรื่องราวนั้นมาก่อนมีอิทธิพลต่อความเข้าใจ เมื่อเด็กฟังถ้อยคำต่าง ๆ ในเรื่อง เด็กจะคิดและมีปฏิกิริยาโต้ตอบตามความรู้เดิมของเขา เด็กจะคิดถึงความรู้เดิมในเรื่องนั้นหลายแง่ ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจสิ่งที่ฟังได้ ความรู้เดิมอาจเปลี่ยนแปลงหรือขยายออกได้ถ้าได้พบความรู้เรื่องใหม่ ดังนั้นจุดเน้นที่สำคัญก็คือ ต้องเชื่อมความรู้เดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่เพื่อสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง (สจิตรา ศรีนวล, 2534)

แบร์เรทท์ (Barrett: ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน Clymer: 1968) ได้กล่าวถึงความเข้าใจไว้ 5 ระดับดังนี้

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension)

มุ่งเน้นความคิดที่ได้จากการฟัง จุดมุ่งหมายในระดับนี้มีลักษณะดังนี้

1.1 การรู้จัก (Recognition) ต้องการให้เด็กบอกถึงแนวคิดและรายละเอียดดังนี้

- 1) รู้จักรายละเอียด
- 2) รู้จักใจความสำคัญ
- 3) รู้จักลำดับเหตุการณ์
- 4) รู้จักการเปรียบเทียบ
- 5) รู้จักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล
- 6) รู้จักลักษณะนิสัยตัวละคร

1.2 การระลึก (Recall) มุ่งให้หาคำตอบจากแนวความคิดหรือข้อความทุกประการที่เก็บไว้ในความทรงจำ รายละเอียดของประเด็นในการระลึกเหมือนประเด็นในการรู้จัก (ข้อ 1.1)

2. ความเข้าใจจากการจัดเรียงเรียง (Reorganization)

ระดับนี้มุ่งให้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และรวบรวมความคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ สร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรงหรือถอดสารหรือแปลความจากประโยคของผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายคงเดิม รายละเอียดมีดังนี้

- 2.1 การจำแนก
- 2.2 การสรุปความหรือเขียนโครงร่าง
- 2.3 การย่อเรื่อง
- 2.4 การวิเคราะห์

3. ความเข้าใจจากการสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็น (Inferential comprehension) ผู้ฟังจะสรุปอ้างอิงลงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิด และข้อความที่ปรากฏในเนื้อความ ใช้สัญชาตญาณและประสบการณ์เป็นพื้นฐาน ในการนึกคิดจินตนาการ และตั้งสมมติฐาน มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 การสรุปอ้างอิงถึงรายละเอียด
- 3.2 การสรุปอ้างอิงถึงความคิดสำคัญ
- 3.3 การสรุปอ้างอิงถึงลำดับที่เกิด
- 3.4 การสรุปอ้างอิงถึงการเปรียบเทียบ
- 3.5 การสรุปอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผล
- 3.6 การสรุปอ้างอิงถึงตัวละคร
- 3.7 การทำนายผลที่จะตามมา
- 3.8 การตีความการใช้ภาษาของผู้แต่ง

4. ความเข้าใจจากการประเมินค่า (Evaluation) ความคิดแบบประเมินค่าอาจทำได้โดยการให้เด็กตัดสินในเรื่องต่อไปนี้

- 4.1 ตัดสินการเป็นความจริงหรือจินตนาการ
- 4.2 ตัดสินการเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น
- 4.3 ตัดสินความพอเพียงและความถูกต้อง
- 4.4 ตัดสินความเหมาะสม
- 4.5 ตัดสินคุณค่า ความพึงปรารถนา และความสามารถรับได้

5) ความเข้าใจจากความซาบซึ้ง (Appreciation) มีรายละเอียดดังนี้

- 5.1 การแสดงทางอารมณ์หรือความรู้สึกต่อเนื้อหา
- 5.2 การชื่นชมหรือ เกิดความรู้สึกร่วมกับตัวละครหรือเหตุการณ์
- 5.3 การมีปฏิกิริยาต่อการใช้ภาษาของผู้แต่ง
- 5.4 การจินตนาการ

สมิท (Smith, 1969) แบ่งความเข้าใจออกเป็น 4 ประเภท
คือ

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร เป็นการระลึกเอาจากความจำ
ไม่ต้องใช้ทักษะการคิด

2. การตีความ ต้องใช้ทักษะการคิดประเภทต่าง ๆ เช่น
การหาข้อมูล เสริมจากข้อมูลเสริมที่ไม่ได้มีให้ตรง ๆ การสรุป การใช้เหตุผล
การเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์

3. การวิจารณ์ เป็นการประเมินค่า การตัดสินคุณภาพ คุณค่า
ความถูกต้องและความเป็นจริงของเรื่องที่ฟัง

4. การสร้างสรรค์ ผู้ฟังจะคิดขยายเกินออกไปจากเนื้อหา
เพื่อให้ได้ความคิดใหม่และค้นพบวิธีการแก้ปัญหาในชีวิต

ดอลแมนและคณะ (Dallmann and others, 1978) ได้
จำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจสิ่งที่
กล่าวไว้ตรง ๆ ทักษะย่อยได้แก่ การรู้ความหมายของคำ การหาใจความสำคัญ
การหารายละเอียด

2. ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึง ความสามารถในการ
เข้าใจสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ตรง ๆ ในเนื้อเรื่อง แต่จะใช้ความสามารถในการ
สรุปอ้างอิงและลงความเห็นทักษะย่อยได้แก่ การย่อความ การเรียบเรียง การ
ได้มาซึ่งข้อสรุป การทำนายผลที่จะเกิดตามมา

3. ความเข้าใจระดับประเมินค่า หมายถึงการประเมินค่าสิ่ง
ที่อ่านหรือฟังโดยมิได้มุ่งจับผิดแต่เป็นการใช้เหตุผลโดยอาศัยความรู้และประสพ-
การณ์ในเรื่องนั้นในการตั้งเกณฑ์มาตรฐานเพื่อตัดสิน

ดักฟีและโรฮ์เลอร์ (Duffy & Roehler, 1993) กล่าวว่า การสอนจับใจความที่มีประสิทธิภาพต้องทำให้ เด็ก

1. ตระหนักและรับรู้ความหมายของคำแต่ละคำในข้อความที่ฟัง และคำพูดที่เด็กพูดได้แต่ไม่รู้จักความหมาย

2. เชื่อมโยงความรู้ใหม่จาก เรื่องราวที่ฟังกับความรู้เดิมหรือ ประสบการณ์เดิมแล้วทำความเข้าใจ

3. เรียนรู้กระบวนการใช้ เหตุผลมากกว่า เรียนรู้ในการจำ เรื่องราว เด็กต้องได้เห็นตัวอย่างการจับใจความจากครูและได้ฝึกคาดคะเน ตั้งสมมติฐาน รวมถึงตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

การสอนจับใจความสำหรับเด็กอนุบาลนั้นจำเป็นต้องใช้นิทาน ทั้งนี้เพราะนิทานมีโครงสร้างลีลาการเขียนและ เรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย เกลเซอร์ (Glazer, 1989) ได้กล่าวว่า เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการ ฟังนิทานจะมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาและมีความเข้าใจเค้าโครงเรื่องได้ดี แมคโคนอฟ, ซาโคว์ และ เวลีย์ (McConaughy, 1980; Sadow, 1982 Whaley, 1981a) มีความเห็นตรงกันว่า การรู้และเข้าใจเค้าโครงเรื่องช่วยให้เด็กสามารถคาดคะเน เรื่องราวจาก เรื่องที่ฟังได้ดียิ่งขึ้น

การเล่านิทานให้เด็กอนุบาลฟังจะช่วยในการพัฒนาภาษาด้านการ จับใจความเพราะเด็กจะได้ใช้ความรู้เดิมในการรับรู้ข้อมูลแล้วเรียบเรียงข้อมูล เป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็กได้อีกด้วย (Durkin, 1966; Bower, 1976; Teale, 1984; Wells, 1985; Barton, 1986) กล่าวถึงการพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่า สิ่งที่มีอิทธิพล ต่อความรู้และความเข้าใจภาษาของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมหรือประสบการณ์ เดิมที่เด็กสะสม บาร์ตันและบูธ (Batron & Booth, 1990) และแอปเปิ้ลบี (Applebee, 1980) กล่าวไว้ว่าเมื่อเด็กฟังนิทานเด็กจะพัฒนาความรู้เค้าโครง เรื่องซึ่งเป็นหลักสำคัญในการคิดและกระบวนการใช้ภาษา เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับ

การเรียบเรียงเรื่องราว ตัวละคร และบริบทของเรื่องราว ดังที่แมคโคนอจซ์ (McConaughy, 1960) กล่าวว่าเด็กวัยอนุบาลมีความพร้อมที่จะระลึกเรื่องราวที่สำคัญซึ่งนำไปสู่การทำความเข้าใจความหมายจากเรื่องที่ฟังนั่นคือเด็กมีความสามารถในการจับใจความ ชิคเคินดานซ์ (Schickedanz, 1986) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเค้าโครงเรื่องช่วยให้เด็กระลึกและจำเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในเรื่อง ช่วยในการแปลความและสร้างเรื่องราวขึ้นใหม่จากเรื่องราวที่ฟัง

นอกจากนี้โบเวอร์ (Bower, 1976) มีความเห็นเพิ่มเติมว่าเด็กที่ ฟังนิทานจะใช้ความรู้เดิมทำความเข้าใจประสบการณ์ใหม่จากสิ่งที่ฟังและจับประเด็นจากเรื่องที่ฟัง แมนเลอร์และจอห์นสัน, สไตน์ (Mandler & Johnson, 1977; Stein, 1979) กล่าวว่าผู้เล่าและผู้ฟังจะใช้ความรู้ความเข้าใจเดิมในการคาดคะเนเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ที่กำลังจะเกิดขึ้นในนิทาน กระบวนการเหล่านี้เชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจับใจความ

2. การจับใจความกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

การสอนให้เด็กวัยอนุบาลสามารถจับใจความจากเรื่องที่ฟังนั้น สามารถพัฒนาได้โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำ ตามที่บราวน์ (Brown, 1975) ได้กล่าวไว้ว่าการจับใจความสามารถพัฒนาโดยการให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ของเรื่องราว และการจัดภาพตามลำดับเหตุการณ์ เด็กจะเข้าใจเรื่องราวได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมร่วมกันและคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในแต่ละตอน นอกจากนี้บราวน์ยังกล่าวอีกว่า ความล้มเหลวในการเล่าเรื่องซ้ำเป็นผลมาจากความล้มเหลวจากการจับใจความจากเรื่องราว

เวลีย์ (Whaley, 1981b) กล่าวว่า การเล่าเรื่องซ้ำเป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยพัฒนาภาษา การที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องซ้ำง่าย ๆ จะช่วยเพิ่มความรู้ด้านเค้าโครงเรื่องซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยในการจับใจความ เด็กจะระลึกเรื่องราวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับมอร์โรว์ (Morrow, 1985) กล่าวถึงการเล่าเรื่องซ้ำว่าสามารถใช้วัดความสามารถในการจับใจ

ความและความซับซ้อนของภาษาสำหรับ เด็กวัยอนุบาลได้เป็นอย่างดี และแกมเบรล, ไพฟ์เพอร์ และวิลสัน (Gambrell, Pfeiffer and Wilson, 1985) พบว่า การเล่าเรื่องช่วยพัฒนากระบวนการคิดสื่อสาร เด็กที่มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องซ้ำจะได้รับการฝึกให้ระลึกได้และสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องในแต่ละฉากของเรื่องได้

การเล่าเรื่องซ้ำเป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยให้ครูผู้สอนเริ่มเปลี่ยนทัศนคติใหม่จากเดิมที่มองว่าการสอนฟัง พูด อ่าน และเขียน ควรสอนเป็นทักษะเดี่ยวให้หันมามองในมุมใหม่ว่า ภาษาไม่ควรสอนแยกออกจากกันควรสอนผสมผสานกัน การสอนให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำนั้นเด็กจะได้ฝึกฟังนิทานที่ครูอ่านให้ฟังจากนั้นได้จะได้ฝึกจับใจความ ทำความเข้าใจความหมายของเรื่อง และอาจสร้างความหมายขึ้นมาใหม่โดยการเล่าเรื่องซ้ำให้ผู้อื่นฟัง นอกจากนี้ครูอาจจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องราวที่เด็กฟัง เช่น การทำหนังสือร่วมกัน เด็กจะได้วาดภาพจากเรื่องที่ฟังหรือบอกให้ครูบันทึกเรื่องราวจากภาพที่ตนเองวาด

โฮลดาเวย์ (Holdaway, 1979) พบว่าเด็กจะได้รับประโยชน์อย่างมากเมื่อครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำ ครูจะเป็นฝ่ายเสนอเมื่อจำเป็น เช่น ชี้แนะหรือเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำต่อเมื่อเด็กหยุดเล่าหรือเล่าต่อไปไม่ได้การให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำ ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ผสมผสานกันเป็นอย่างดีกับผู้ใหญ่ นอกจากนี้มอร์โรว์ (Morrow, 1985) ได้กล่าวถึงการเล่าเรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกันว่าการที่เด็กเล่าเรื่องซ้ำให้เพื่อนฟัง จะทำให้เด็กรับรู้และเข้าใจในเรื่องราวได้ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากขึ้น เด็กได้ใช้ภาษาบ่อยขึ้น เด็กจะรู้จักใช้คำถามถามเพื่อน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ฝึกการยอมรับฟังในสิ่งที่ผู้อื่นพูดและยังช่วยในการพัฒนาความสามารถในการจับใจความจากเรื่องราวได้อีกด้วย

3. การจับใจความและการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายกับการใช้เทคนิคเล่าเรื่องซ้ำ แบล็คและเชลดอน (Blank&Sheldon, 1971) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังช่วยพัฒนาความสามารถในการจับใจความและความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย

ไฟท์เทลสัน, คีทา และ โกลสไตน์ (Feitelson, Kita & Goldstein, 1986) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่สำคัญซึ่งช่วยพัฒนาภาษามากกว่ากิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เพราะนิทานช่วยให้เด็กได้ใช้ภาษาพูดที่หลากหลาย ใช้คำที่หลากหลายและแตกต่างกันใช้ประโยคที่ซับซ้อนมากกว่าในการพูดสื่อความหมายทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ แบล็คและเชลดอน (Blank & Sheldon, 1971) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังช่วยพัฒนาความสามารถในการจับใจความและความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย

แกมเบล และ คณะ, คินส์ชและโคซิมน์สกี (Gambrell and others, 1985; Kintsch & Kozimnsky, 1977) กล่าวว่า การเล่าเรื่องซ้ำสามารถให้คะแนนได้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยในด้านปริมาณเด็กจะเล่าเรื่องราวที่จำได้จากนิทานที่ได้ฟัง ผู้ตรวจจะนำเรื่องราวที่เด็กเล่ามาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ตามองค์ประกอบพื้นฐานของนิทาน เช่น คำโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง ฉากของเรื่อง การคลี่คลายเรื่อง และการลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อความในหนังสือนิทาน คะแนนที่ได้ถือ เป็นความสามารถในการเล่าเรื่องซ้ำซึ่งสะท้อนความสามารถในการจับใจความด้วยเหมือนกัน ส่วนเออวินและมิชเชล (Irwin & Mitchell, 1983) ได้กล่าวถึงการวัดผลการเล่าเรื่องซ้ำในด้านคุณภาพว่าจะมุ่งเน้นที่ความเข้าใจเรื่องราวอย่างลึกซึ้งและความซับซ้อนของภาษาที่เด็กใช้ในแง่ความสมบูรณ์ของภาษา โดยพิจารณาจากความสามารถในการสรุปเรื่องราว ข้อคิดเห็นของเด็กที่มีต่อนิทานที่ได้ฟัง และความสามารถในการจับใจความ

เวลีย์ (Whaley, 1981b) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องซ้ำหลังฟังนิทานจบโดยไม่มีการชี้แนะจากครูผู้เล่า ตัวอย่างประชากร คือ เด็กวัยอนุบาลซึ่งมีอายุเฉลี่ย 5 ปี 7 เดือน จำนวน 59 คน เป็นเพศหญิง 25 คน เพศชาย 34 คน ผู้วิจัยและแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง จากนั้นผู้วิจัยอ่านนิทานให้เด็กฟังทั้ง 2 ห้องเรียน หลังจากที่ได้ฟังนิทานจบผู้วิจัยให้เด็กกลุ่มควบคุมวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้ฟัง และกลุ่มทดลองเล่าเรื่องซ้ำให้ครูฟังเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำหลังฟังนิทานสามารถช่วยให้เด็กจำเรื่องราวได้ดีกว่า และเด็กได้พัฒนาความสามารถในการจับใจความ

คูลแลตตา (Culatta, 1983) ได้ทำการศึกษาการเล่าเรื่องซ้ำของเด็กรวัยอนุบาล จำนวน 199 คน เพื่อวัดการสื่อความหมายทางภาษาของเด็กรวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำสามารถยืนยันความสามารถสื่อความหมายทางภาษาของเด็กได้อย่างเที่ยงตรงกว่าเครื่องมือชนิดอื่นใด

ซิมสัน (Simpson, 1988) ได้ทำการศึกษาลักษณะภาษาพูดของเด็กรวัยอนุบาลอายุ 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจนละเอียดลออ ครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ ซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค (Length of a T-Unit) ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำพูด ซึ่งมิลเลอร์ (Miller, 1951) ถือว่า ความสามารถนี้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดความซับซ้อนของรูปประโยคได้เป็นอย่างดี